

A „VÉRTES” gyakorlat hadtápbiztosítása

MN 5232 hadtáptörzs

„A hadtápszolgálat munkájának sikere a háborúban mindenekelőtt a hadművelet céljával, elgondolásával összhangban, átgondoltan és észszerűen szervezett hadtápbiztosítástól függ” írja N. A. ZSUKOV, a Szovjetunió marsallja ANTIPENKO altábornagy volt FRONT PK. HTPH. „FŐIRÁNYBAN” című könyvében írt előszavában.

Az 1969 őszén végrehajtott „VÉRTES” gyakorlaton a hadtápbiztosításnak ezek a mély elvi tartalommal rendelkező követelményei, mint jellemző vonások kerültek előtérbe.

A gyakorlat elgondolása, jellemzői és sajátosságai

Az elgondolás szerint a gyakorlatot végrehajtó harcokcsihadosztály az összefegyvernemi hadsereg első lépcsőjében levő, határmenti védelmi tevékenységet folytató hadosztályok harcrendjén keresztül, mint hadsereg második lépcső került ütközetbevetésre. A hagyományos eszközök alkalmazásával kezdett védelmi harctevékenység a hadsereg második lépcső ütközetbevetésével támadó hadműveletbe való átmenettel folytatódott és a negyedik napon mindkét fél áttért a tömegpusztító fegyverek alkalmazására.

Ezen hadműveleti elgondolás harcászati gyakorlat keretében történő megvalósítása a hadtápbiztosítás igen átgondolt megszervezését követelte meg, mivel az összefegyvernemi hadsereg csapatainak nagy része a védelmi harctevékenységgel egyidejűleg az első lépcső hadosztályok mögött mozgósítást, összekovácsolást hajtott végre.

A gyakorlat kezdetén — seregtest tagozatban — a védelmi tevékenységet folytató csapatok hadtápbiztosításának irányításával, végrehajtásával egyidőben kellett megoldani az átcsoportosítás és a támadó hadművelet hadtápbiztosításának tervezését, szervezését, a hadsereg hadtápegységek hadműveleti elgondolásának megfelelő begyülekeztetését, csoportosítását és a hadsereg második lépcső ütközetbevetésének hadtápbiztosítását.

Fenti kezdeti feladatok megoldásának eredményességétől függött a

hadműveleti elgondolás hadtápbiztosításának sikere. Ez a helyzet a hadtápszolgálat egész személyi állományát nehéz helyzet elé állította és mindenekelőtt igen átgondolt, ésszerű munkát követelt.

A hadművelet elgondolásával összhangban a kialakított hadtáp elgondolás főbb gondolataiban a következő volt:

— az anyagi biztosítás a védelmi tevékenység, valamint az átcsoportosítás idején a csapatok mozgó- és kiegészítő, valamint a hátországi raktárak és állami vállalatok készleteiből, a támadó hadművelet alatt a HM Tábori Hadtáp, a hátországi raktárak és a Hadsereg Mozgó Anyagi Alap készleteiből valósul meg. A csapatok részére szükséges anyagokat a hadsereg hadtáp az első lépcső hadosztályok és az őket megerősítő, támogató hadsereg közvetlen csapatok részére tervezett terepszakaszok birtokbavételének időszakában anyagátadó pontokra kiszállítja, más csapatok a szükségleteiket saját eszközeikkel vételezik fel. A hadsereg anyagátadó pontok berendezését, kiszolgálását és forgalomszabályozását a hadsereg és csapathadtáp alegységek biztosítják;

— az egészségügyi biztosítás a csapatok és a hadsereg erőivel, eszközeivel történik. A védelmi harctevékenység, a mozgósítás, az átcsoportosítás, valamint a támadó hadműveletben az ellenséges ország területén folytatott első napi harctevékenység alkalmával a sérültek és betegek a polgári és katonai kórházakba, a továbbiakban a HM Kórházi Alap Részlegbe kerülnek kiürítésre.

Az elgondolás alapján a legfontosabb hadtáp kiképzési és oktatási kérdéseket képezte:

— a THKSZ és mozgósítás, a hadsereg és csapathadtáp alegységek hadtápbiztosítása, mozgósítása, tartalékos összekovácsoló foglalkozások végrehajtása; a kombinált előrevonás hadtápbiztosítása, a hadtápegységek és alegységek előrevonása, gyülekezési körlet elfoglalásának tervezése, szervezése és végrehajtása; a HDS második lépcső hadosztály ütközetbevetése hadtápbiztosításának tervezése, szervezése és végrehajtása; segélyhelyek telepítése, sebesültek kiürítésére, ellátása; a támadó hadművelet második napja hadtápbiztosításának tervezése, szervezése és végrehajtása, az első harcnap folyamán felhasznált anyagi készletek pótlása; a tömegpusztító fegyverek alkalmazására való áttérés, atom- és vegycsapások hadtáp következményeinek felszámolása; a megerősítő hadtápegységek, alegységek átadás-átvétele, a hadosztály támadó harcában való alkalmazása és vezetése, és végül erőszakos folyóátkelés, EVO, valamint harcászati légideszant hadtápbiztosítása.

A gyakorlat méreteire jellemző, hogy:

— biztosítani kellett mintegy 12 000 fő anyagi, egészségügyi és 2500 gépjármű anyagi, technikai ellátását;

— seregest vizonylatban vezetni kellett tizenhárom magasabbegység, egység hadtáptörzset és kilenc hadsereg hadtápegységet, alegységet;

— a hadseregtől a csapat tagozat felé naponta egy megerősítő hadtápegység, alegység került átadásra;

— a napi szállítási feladatok a hadtápegységek áttelepítése után meghaladták csapattagozatban az 50, hadsereg tagozatban a 100 km-t;

— a szűk mozgási lehetőségű kirakó állomáson 3 óra alatt öt csapat részére, kétféle hajtóanyagból 4 rakodóállomáson 120 tonnát kellett átadni. A települt tábori sütődével az állomány összekovácsolási lehetősége nélkül, feszített ütemben 11 tonna kenyeret kellett sütni. A hadosztály sávjában működő vízellátó 3—5 ponton naponta kiszolgáltatót átlagosan 160 m³ vizet;

— a szállítások végrehajtására naponta szükséges volt seregtest és csapat tagozatban 2—2 anyagátadópontra, 1—2 hátországi raktár, kirakó állomás, valamint 4—5 élelmiszeripari vállalat funkcionáltatása;

— a hadosztály által telepített SH lemaradási távolsága kettő nap alatt meghaladta a 80 km-t. A hadosztály támadási sávjában össze kellett gyűjteni és a különböző tagozatok segélyhelyeinek hadosztályig bezárólag el kellett látni 420 imitált sebesültet olyan viszonyok között, amikor a kiürítési tagozat meghaladta a 40 km-t.

Méreteit tekintve tehát a „VÉRTESE” gyakorlat nagy gyakorlat volt.

A gyakorlat hadtáp előkészítése

A gyakorlat előkészítése úgy a hadsereg hadtáp, mint a csapathadtápok részére bonyolult feladatot jelentett. Ugyanakkor igen sok gazdag tapasztalatot is nyújtott.

Az előkészítő munkák során:

— szükségessé vált az egyes tagozatokban az oktatási cél elérése érdekében az elszállítható mozgókészletek egyes cikkeinek mennyiségi csökkentése, illetve növelése.

— A vállalatoknál szükséges anyagbiztosítás végrehajtásához, egyben a gyakorlaton résztvevő csapatok állományadatainak stb.-nek a titokban tartása érdekében indokolt volt a centralizált élelemellátás megvalósítása, amely viszont elősegítette az ellátási rendszer seregtest tagozattól történő gyakoroltatását.

— A nagymennyiségű anyagi eszköz átadásába, az ellátási tagozatok gyakoroltatásába szakharcászati komplex foglalkozással szükségessé vált bevonni a gyakorlat területéhez közel fekvő — a gyakorlaton egyébként részt nem vevő — csapatok hadtápalegységeit.

— A mozgósításra kerülő egységeknél, alegységeknél a gyakorlat előkészítése során sok apró részletprobléma merült fel, melynek feltárására bizottsági ellenőrzések alkalmával nem volt lehetséges. Ezeknek a gyakorlat előtt történt megszüntetése nagymértékben növelte az adott egység harcalképességének színvonalát.

— Az egységek személyi állományának jobb összekovácsolása, és a feladatok részletes megismertetésének biztosítása érdekében célszerűnek látszott a mozgósítás részenként, differenciáltan történt bevezetése.

— A seregtest hadtápalegységek mozgósítás utáni begyülekeztetését olyan módon kellett végrehajtani, hogy az feleljen meg a hadműveleti és hadtáp elgondolásoknak, a határmenti védelmi harctevékenységből a támadó hadműveletbe történő átmenet követelményeinek. Ennek megfelelően a seregtest hadtápalegységek lépcsőzetesen három gyülekezési körletbe kerültek előrevonásra, olyan módon, hogy képesek voltak bekapcsolódni a védelmi harctevékenység hadtápbiztosításába, de alapvetően

a támadó hadművelet követelményeinek megfelelő csoportosítást foglaltak el.

— A seregetest és csapathadtáp begyülekeztetését a csapatok mozgásával összhangban kellett megoldani. A helyzetet bonyolította, hogy a seregetest hadtápegységek nagy részének haránt irányú mozgást kellett végeznie, azonban ezzel nem akadályozhatták a hadsereg támadó hadműveleti csoportosításának felvételét. Ezért a begyülekezést időben decentralizálni kellett, amely magával vonta, hogy néhány hadtápegységnek növekedett a harckészültségi körletben való tartózkodási ideje, néhánynak pedig csökkent az összekovácsoló kiképzésre fordítható idő mennyisége.

A gyakorlat előkészítése összességében igen sokrétű, előrelátható munkát követelt, sok operatív beavatkozást igényelt.

A gyakorlat végrehajtása, vezetése

A gyakorlat végrehajtása folyamán szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a THKSZ-el együtt elrendelt mozgósítás bonyolult helyzetet teremt a csapathadtáp törzseknél. Az erők egy részét a mozgósításra és annak hadtápbiztosítására, másik részét a magasabbegység, egység kombinált előrevonásának tervezésére, szervezésére, az anyagi készletek kiegészítésére kellett fordítaniok. Alapvető tapasztalat, hogy ezt csak megfelelő részletességgel, differenciáltan készítette, naprakész HKSZ-be helyezési tervek birtokában, és a törzsmunka feltételeinek alapos előkészítésével lehet biztosítani.

Általában rugalmasabb és gyorsabb volt a felmerülő problémák megoldása azon csapatoknál, ahol a mozgósítás végrehajtása, valamint az előrevonás tervezése, szervezése időszakában szoros kapcsolat volt a PK és PK HTPH között és ahol a hadtáptörzsek jó együttműködést alakítottak ki az összfégyvernemi törzssel, s a fégyvernemi anyagi szolgálatokkal.

Sikeresen oldották meg alárendeltjeik vezetését azon hadtáptörzsek, amelyek fáradságot nem kímélve törekedtek az alárendeltekkel a személyes kapcsolat kialakítására. Többen alkalmazták a feladatok lejuttatására az alárendelt PK HTPH-ek berendelését, a hadtáp feladatoknak a harcparanccsal együtt történő kiadását, rövid intézkedéseknek a vételező gépjárművek parancsnokai útján történő továbbítását.

Az előrevonás alatt a megétkeztetés biztosítását ésszerűen oldották meg azok a hadtáptörzsek és alegységek, amelyek kellő tájékozottsággal rendelkeztek a helyzetről, operatíven dolgoztak és az élelem ellátó rajokból néhányat beosztottak a várakozási körlet felderítésére, előkészítésére kiküldött csoportokba, illetve menetközben biztosították a készlet konzervek felmelegítését.

Gyorsan, szervezeten hajtották végre a menet alatti és a VÁK-ben az üzemanyagfeltöltést, a hadtápegységek előrevonását és a körletben történő elhelyezését azon hadtáptörzsek, amelyek ésszerűen használták fel az elmúlt években látott módszertani bemutató foglalkozások tapasztalatait.

Az elmúlt évi hadtáp vezetési konferencián szerzett tapasztalatok és módszerek birtokában jelentősen csökkent a hadtápbiztosítási tervek

kidolgozására fordított idő mennyisége, operatívabbá vált az alárendeltek vezetése, a kiadott intézkedések tartalmilag helyesebbek, differenciáltabbak voltak.

A gyakorlat során az anyagátadó pontok rendszere igen helyesen került alkalmazásra minden tagozatban. Az anyagi eszközöknek mintegy 70—80%-át ezzel a módszerrel továbbították. Bebizonyosodott, hogy a gyakorlatokon célszerű nagymennyiségű lőszer, üzemanyag és egyéb anyag valóságos megmozgatása, seregtesttől a harcoló alegységig történő lejuttatása és bonyolult körülmények között élelmezésellátási helyzet alakítása, mivel csak így mérhető fel a kialakított elvek realitása.

A csapatok parancsnoki állományának gondolkodásmódjában létjogosultságot nyert az, hogy az állományt a háborús helyzetet megközelítő körülmények között gyakoroltassa. Megértésre talált az a gondolat, mely szerint „nem az a fontos, hogy a gyakorlat kezdete és az utolsó mozzanat pillanatában is egyforma legyen az egység állománya, hanem az, hogy a gyakorlaton komplexen minden oktatási kérdés végrehajtásra kerüljön.”

Ez megmutatkozott a gyakorlat során a nagytömegű előerő és technika harcvesztéségeként történő bejátszásában, annak tényleges kiürítésével és csak a gyakorlat befejezésekor történő visszaadásában. Az imitált sérültek, a javításra váró technikai eszköz, a vissza nem térő veszteség arra kényszerítette a megmaradt személyi állományt, hogy csökkent erővel hajtsa végre a megszabott feladatokat. Ez nagymértékben fokozta az állomány kezdeményező-készségét, lemérhető volt a helyettesítések végrehajtása.

A korábbi gyakorlatokon a törzsek nem operatív beosztású személyei kevés konkrét feladatot oldottak meg, rendszerint „végigutazták” a gyakorlatot. Most sokoldalú munkát végeztek a sebesültek, a sérült technikai eszközök összegyűjtésének, kiürítésének, ellátásának, javításának megszervezésében, veszteségek megállapításában, pótlásában, az anyagi készletek feltöltésében. A harcvesztéseknek az alegységektől történt valóságos elszállítása arra kényszerítette a parancsnokokat, törzsetket, hogy a feladatok megoldását átszervezzék.

Ezen feladatok végrehajtása konkrét adatokat szolgáltatott a csapatok kiszolgáló alegységei, s a mozgósított seregtest hadtápegységek teljesítőképességére, a technikai eszközök kapacitására, az ellátási tagozatok működőképességére vonatkozóan. A tényadatok birtokában mód van azok elemzésére, s a feszültségek megoldására vonatkozó megalapozott javaslatok kialakítására.

Gyakorlatilag felszínre kerültek olyan kérdések, amelyek felett eddig csak elvileg polemizáltunk, s most valóságos problémákat okoztak. Ezek közül is említésre méltó a hadtáp mentőosztagok létrehozásának szükségessége, a segélyhelyek átteresztőképessége, a segélyhelyeken szükséges anyagi készletek fajta és mennyiség szerinti összetétele, a békében élő és nem élő csapatok tábori anyagi, technikai szükségletei, a hadtápegységek vezetésének eszközei, módszerei, azok alkalmazási és működési lehetősége, a jelentések időbeni továbbításának lehetőségei, az anyagátadó pontok kiszolgálása, őrzése és védelme és sok más egyéb kérdés.

A legfontosabb tapasztalatok összegezése azt bizonyítja, hogy gyakorlatokon a hadtápszolgálat munkájának sikere teljes egészében az adott egység, magasabbegység alkalmazásának, a hadműveleti felépítésben, a harcrendben elfoglalt helyének, szerepének, feladatának ismeretétől, az átgondolt és ésszerűen szervezett hadtápbiztosítástól függ.